

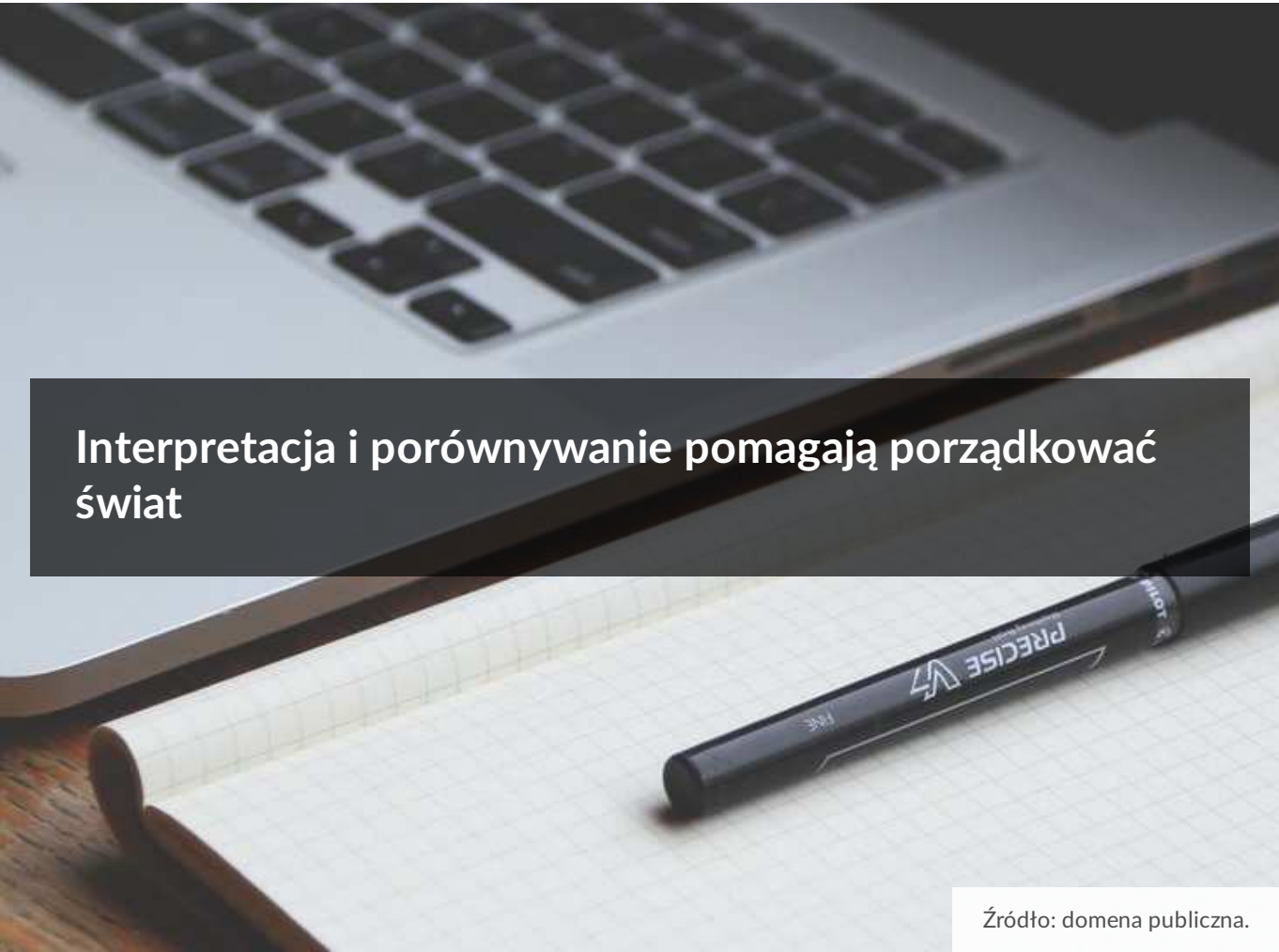

Interpretacja i porównywanie pomagają porządkować świat

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Krzysztof Biedrzycki, *Jak przygotować i napisać interpretację. Poradnik*, Warszawa 2014, s. 4–10.
- Źródło: Jonathan Swift, *Podróże Guliwera*, dostępny w internecie: wolnelektury.pl.
- Źródło: Jonathan Swift, *Podróże Guliwera (fragment)*, dostępny w internecie: wolnelektury.pl.
- Źródło: Bolesław Prus, *Lalka*, Warszawa 1968.
- Źródło: Bartosz Brożek, *Wzorce piękna*, „Tygodnik Powszechny” 28.03.2016.
- Źródło: Ignacy Krasicki, *Filozof*, dostępny w internecie: wolnelektury.pl.
- Źródło: Michał Heller, *Jak być uczonym*, Kraków 2017, s. 53–64.

Interpretacja i porównywanie pomagają porządkować świat

Źródło: domena publiczna.

Opanowanie zasad przeprowadzania analizy i interpretacji (w tym porównawczej) to bez wątpienia jedna z istotnych kompetencji poznawczych (nie tylko polonistycznych). Starannie opracowany warsztat interpretatora pozwala zrozumieć sensy, treści tekstów i wypowiedzi bez względu na czas powstania czy problematykę w nich zawartą. Przemysłana interpretacja pomaga w rozumieniu świata i budowaniu porozumiewania się ludzi.

Twoje cele

- Porównasz utwory literackie (w całości i we fragmentach) i dostrzeżesz kontynuacje oraz nawiązania w porównywanych utworach.
- Przedstawisz propozycję interpretacji utworu.
- Wykorzystasz w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie filozoficzny.

Przeczytaj

Dla doskonalenia własnych kompetencji poznawczych istotne jest samokształcenie, w tym (zgodnie z zapisami podstawy programowej języka polskiego) porządkowanie informacji w problemowe całości poprzez ich wartościowanie, syntetyzowanie poznawanych treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystywanie zdobytej wiedzy w swoich wypowiedziach (ustnych i pisemnych). W samokształceniu ważne jest również interpretowanie i porównywanie różnych tekstów kultury.

” Krzysztof Biedrzycki

Jak przygotować i napisać interpretację. Poradnik

Interpretacja jako czynność pozwalająca odnaleźć się w świecie

Naturalną potrzebą człowieka jest poznanie i oswojenie rzeczywistości, w której żyje. Bez tego czułby się zagubiony, bezradny i niezdolny do podporządkowywania sobie praw świata – tak w bezpośrednim doświadczeniu, jak w skali globalnej. Jednym z działań umysłu, które pozwalają zrozumieć rzeczywistość (w różnych jej aspektach) jest interpretacja.

Interpretacja jako porządkowanie rzeczywistości

Wszelka aktywność poznawcza oparta jest na interpretacji faktów. Gdy wchodzimy do lasu, widzimy drzewa. Rozpoznajemy te, które są do siebie podobne, i te, które się różnią. Wyodrębniamy je według jakichś cech. Nazywamy je. Przypisujemy do gatunków. Wreszcie – dostrzegamy, że wszystkie razem stanowią las. Te wszystkie działania oznaczają właśnie interpretację. Rzeczywistość staje się dla nas czymś, co chcemy zrozumieć. Wykonujemy zatem szereg czynności intelektualnych, które temu służą. Można powiedzieć, że całe życie wypełnione jest niekończącą się interpretacją świata.

Interpretacja jako budowanie relacji międzyludzkich

Szczególnie istotną funkcję interpretacja pełni w stosunkach międzyludzkich. Odczytujemy i staramy się zrozumieć przekazywane przez innych ludzi informacje, nadawane sygnały, stojące za nimi intencje. Obcowanie z drugim to nieustanny wysiłek interpretowania jego wypowiedzi, gestów, zachowań. Najczęściej interpretacje służą porozumieniu. Bywa jednak, że są źródłem konfliktu. Destrukcyjne są nie tylko błędne odczytania sensów nadawanych komunikatów, ale również do złych konsekwencji wiedzie uznawanie interpretacji za fakt. Takie sytuacje z codziennego życia może wskazać każdy, duża część konfliktów rodzi się stąd, że dwie strony dostrzegają zupełnie inne znaczenia w tych samych słowach, gestach i zdarzeniach. Dotyczy to relacji między poszczególnymi ludźmi, ale też życia społecznego – wiele wojen ma swój początek w odmiennych interpretacjach rzeczywistości politycznej, historii, interesów ekonomicznych itd.

Interpretacja jako umiejętność praktyczna

Te dwa aspekty interpretacji jako umiejętności – jej rola w rozumieniu świata i jej funkcja w budowaniu porozumienia między ludźmi – sprawiają, że zyskuje ona szczególną wagę pośród sprawności kształtowanych w szkole. Opanowanie zasad rządzących interpretacją stanowi podstawę wszelkiej nauki, a także leży u fundamentów życia społecznego. Dlatego trzeba je wpajać od najwcześniejszych etapów edukacji.

Interpretacja jako udział w kulturze

Poznawanie i osvajanie świata dokonuje się w obrębie kultury, gdyż to ona obejmuje język, naukę, filozofię, religię, literaturę, sztukę i wszelkie dziedziny twórczości. Kultura sama stanowi formę

interpretacji rzeczywistości. Zarazem jednak wszelkie wytwory kultury, czyli teksty, stanowią przedmiot interpretacji. Próbuje się zrozumieć każdą, nawet najprostszą wypowiedź, ale też teorię naukową, rozprawę filozoficzną, wiersz, obraz czy spektakl teatralny. Nawet wtedy, gdy w naszym odbiorze sztuki dominują emocje, dokonujemy aktu interpretacji, choćby w ten sposób, że umieszczamy dzieło w jakimś znanym nam kontekście, że łączymy z nim nasze doświadczenia lub przeżywamy wzruszenia.

Przeżycie estetyczne

Niekiedy buntujemy się przeciw nadmiernej racjonalizacji doznań związanych ze sztuką. Wolelibyśmy poprzestać na czystym przeżyciu estetycznym. Inaczej mówiąc: czasem chcielibyśmy po prostu zostać sam na sam z przyjemnością płynącą z obcowania z dziełem.

Oczywiście mamy do tego prawo. Czyste przeżycie estetyczne jest jednak doznaniem niezwykle rzadkim. Najczęściej ono powiązane jest z naszymi doświadczeniami, uprzedzeniami i przemyśleniami, lękami lub nadziejami, a nawet z przemijającym nastrojem chwili. Dlatego zazwyczaj dzieło budzi w nas myśli, które warto uporządkować.

Zrozumienie tekstu

Kontakt z dziełem literackim czy jakimkolwiek tekstem kultury w przeważającej mierze opiera się na jego zrozumieniu, czyli interpretacji. Przy czym nie ma sprzeczności między przeżyciem a racjonalizacją i docieraniem do znaczeń. One nawzajem się warunkują – im głębiej przeżywamy dzieło, tym bardziej chcemy je zrozumieć, im lepiej rozumiemy, tym nasze przeżycie może być pełniejsze. Interpretacja oznacza poszukiwanie sensu, ale zarazem jest wyrazem związku, jaki zachodzi między tekstem a odbiorcą, w niej zawiera się dialogiczność aktu lektury.

Samodzielność myślenia

Nauka interpretacji powinna być kształceniem samodzielności myślenia. Istotę tej umiejętności stanowią uwarunkowania: wyobraźnia, inwencja, otwarcie na nowy przekaz, ciekawość innego człowieka. [...]

Źródło: Krzysztof Biedrzycki, *Jak przygotować i napisać interpretację. Poradnik*, Warszawa 2014, s. 4–10.

Zasady zostały zacytowane ze źródła: Krzysztof Biedrzycki, *Jak przygotować i napisać interpretację. Poradnik*, Warszawa, 2014, s. 4–10.

” Krzysztof Biedrzycki

Jak przygotować i napisać interpretację. Poradnik **INTERPRETACJA ROZPIĘTA JEST MIĘDZY BIEGUNAMI INWENCJI** **I DYSCYPLINY**

1. Inwencja

Odbiorca dokonujący interpretacji tekstu powinien wykazać się samodzielnością myślenia, pomysłowością, wyobraźnią, kreatywnością. Są to cechy człowieka, który potrafi sprostać wyzwaniu, jakim jest nowa sytuacja intelektualna. Inwencja interpretacyjna pozwala twórczo zmierzyć się z problemem nieznanym i wymagającym niestandardowych procedur rozwiązania. Pozwala też otworzyć się na cudzą wypowiedź i wejść w owocny dialog z nadawcą komunikatu, a także na formułowanie inspirujących sądów o tekście i kwestiach, które on porusza.

2. Dyscyplina

Interpretacja powinna być jednak obwarowana warunkami, dzięki którym będzie ona rzetelna intelektualnie, nie wymknie się kontroli i nie będzie dowolna.

Interpretacja:

- musi się opierać na prawidłowym zrozumieniu dosłownego sensu tekstu; nie może być sprzeczna z informacjami zawartymi w tekście, nie może też odwoływać się do informacji, których w tekście nie ma;
- fragmenty (poszczególne zdania, słowa) muszą być odczytywane w kontekście całości, nie powinno się im nadawać sensów sprzecznych z logiką tekstu;
- powinna być oparta na rozpoznaniu konwencji gatunkowych i rządzących nimi zasad.

Warto też zachować ostrożność, gdy:

- objaśnia się tekst za pomocą koncepcji wprowadzonych z zewnątrz (np. gdy poszukuje się skrytych motywacji psychologicznych u bohaterów);
- przypisuje się całemu utworowi lub jakimś jego elementom znaczenia symboliczne.

W takich sytuacjach trzeba przedstawić przekonującą argumentację zawierającą dowody zaczerpnięte z tekstu, np. nieoczywiste motywacje psychologiczne postaci powinny wynikać z fabuły utworu, a symbol musi być uzasadniony wieloznacznością dzieła.

NIEBEZPIECZEŃSTWA

1. Brak dyscypliny przy nadmiarze inwencji może skutkować interpretacją dowolną, nadinterpretacją lub tokiem myślenia

oderwanego od tekstu (a więc w konsekwencji brakiem interpretacji).

2. Brak inwencji przy nadmiarze dyscypliny może skutkować interpretacją niesamodzielną, bojaźliwą, ograniczeniem się do analizy lub czerpanej z zewnątrz wiedzy o dziele (co też może oznaczać brak interpretacji)

**Człowiek twórczy, samodzielny, aktywny,
gotowy do podejmowania wyzwań intelektualnych
musi opanować umiejętność interpretacji,
w której połączy inwencję i dyscyplinę.**

Źródło: Krzysztof Biedrzycki, *Jak przygotować i napisać interpretację. Poradnik*, Warszawa 2014, s. 4–10.

Słownik

estetyka

(gr. *aisthētikós* – odczuwający) dyscyplina filozoficzna zajmująca się nauką o pięknie

(definicja na podstawie słownika PWN)

Schemat

Polecenie 1

Przeczytaj fragmenty poniższych tekstów. Wyjaśnij, jaka zasada zestawienia przyświecała – twoim zdaniem – wyborowi fragmentów utworów literackich i teoretycznych.

Polecenie 2

Zapisz w punktach odpowiedzi na pytanie o jedno podobieństwo i jedną różnicę w zacytowanych tekstach literackich.

Polecenie 3

Zacytuj fragment wybranego tekstu, który można uznać za istotną refleksję nad tematyką cytowanych dzieł. Uzasadnij swój wybór.

Jonathan Swift, *Podróże Guliwera*

” Jonathan Swift **Podróże Guliwera (fragment)** FRAGMENT PIERWSZY

*Charakter Lapucjanów. Ich wiadomości. Król i dwór jego.
Przyjęcie Guliwera. Bojaźń i niespokojność mieszkańców. [...]*

[...] nigdy jeszcze nie widziałem ludzi tak osobliwych w swojej postaci, odzieniu i obyczajach. Głowy mieli zwieszane raz na prawą, drugi raz na lewą stronę. Jednym okiem patrzyli w niebo, drugim ku ziemi. Suknie ich były upstrzone niezliczonymi figurami słońca, gwiazd, księżyca, pomiędzy którymi znajdowały się skrzypce, flety, arfy, gitary, lutnie i wiele innych instrumentów muzycznych, nieznanych w Europie. Widziałem naokoło nich wiele sług uzbrojonych pęcherzami poprzywiązywanymi do krótkich kijów jak bicze, w których było nieco grochu i kamyków małych, jak się później dowiedziałem. Coraz tymi pęcherzami bili

po uszach i ustach tych, przy których stali, i nie mogłem z początku przyczyny tego zgadnąć. Umysły tego narodu zdały mi się być tak roztargnione i w zamysłach pogrążone, iż nie mogli ani mówić, ani uważać, co drudzy do nich mówią, bez pomocy tych trzaskających pęcherzy, którymi ich dla ocucenia bito albo po ustach albo po uszach. [...]

Nareszcie wprowadzono mnie do królewskiego pałacu, gdzie widziałem Jego Królewską Mość na tronie w otoczeniu osób pierwszej godności. Przed tronem stał wielki stół zastawiony globami, sferami i różnymi innymi instrumentami matematycznymi. Król nie postrzegł mnie, gdy wszedłem, chociaż tłum przybyły ze mną wielkiego hałasu narobił. Był zatrudniony naówczas dochodzeniem jednego problemu i musieliśmy stać przed nim całą godzinę, nim swoją operację skończył. [...] Król różne czynił zapytania, na które odpowiadałem we wszystkich, jakie tylko umiałem, językach, lecz gdy widziano, że ani zrozumieć, ani rozumiany być nie mogę, zaprowadzono mnie do jednego pokoju w pałacu i dwóch służących dano mi do usług, gdyż monarcha ten odznaczał się wielką gościnnością. [...]

Ci, którym mnie król powierzył, widząc, że bardzo źle jestem ubrany, przysłali mi krawca dla wzięcia miary do nowego kroju. Krawcy w tym kraju inaczej sprawują kunszt swój niżeli w Europie. Naprzód zmierzył wysokość moją kwadrantem, potem wziął miarę mojej obszerności linią i cyrklem tudzież proporcje wszystkich moich członków i na papierze pokalkulowawszy, przyniósł mi po sześciu dniach suknie bardzo źle zrobione. Ekskuzował mi się, że, nieszczęściem, pomylił się w rachowaniu. Ku mojemu pocieszeniu widziałem, że takie przypadki często się zdarzały i nikt na to nie zważał. [...]

Wiadomości, które miałem w nauce matematycznej, wielce mi dopomogły do pojęcia ich sposobu mówienia i wyrazów, które najwięcej brali z matematyki i muzyki, gdyż ja trochę i muzyki umiem. Wszystkie wyobrażenia wyrażają w liniach i figurach, nawet grzeczności ich są geometryczne. Jeżeli na przykład chcieli wychwalać piękność którejś panienki lub jakiegoś zwierzęcia, porównywali je do równoległoboków, cyrkułów, półglobów, elips i innych figur geometrycznych lub też posługiwali się słownictwem muzycznym, które zbędne byłoby tu przytaczać.

Widziałem w kuchniach królewskich różne rodzaje instrumentów matematycznych i muzycznych; podług ich figur krają mięsiwa na stół królewski przeznaczone.

Domy u nich są bardzo źle pobudowane, ściany nie są nigdy stawiane pod kątem prostym, a to z tej przyczyny, że w tym kraju geometrię praktyczną mają w pogardzie jako rzecz mechaniczną i podłą. U nich matematyk jest dla głębokiego myślenia, a nie dla publicznego pożytku. Przepisy, które dają rzemieślnikom, są zbyt zawile i niezrozumiałe, aby mogły być dokładnie wykonywane, stąd pochodzą niezliczone błędy, lubo w używaniu linii, ołówka i cyrkla są bardzo biegli. Nie widziałem nigdy narodu tak durnego, tak głupiego, tak nieroztropnego we wszystkich czynnościach zwyczajnych, poza matematyką i muzyką. Są to jeszcze prócz tego najgorsi na świecie mędrkowie, zawsze gotowi przeczyć, lubo nie wtedy, kiedy przypadkiem myślą dobrze, ale to im się rzadko przytrafia. Nie znają, co to jest imaginacja, wynalazek, dowcip, i nawet nie mają słów w swoim języku, które by te rzeczy wyobrażały, bo wszystkie myśli zajęte mają dwiema naukami, o których wspomniałem. Wielu z nich, osobliwie zatapiających się w astronomii, wpada w astrologię, choć z tym się publicznie ogłaszać nie śmie, a co dziwniejsza rzecz, postrzegłem w nich skłonność do polityki i wielką ciekawość do gazet. Nieustannie rozmawiali o sprawach publicznych i bez ogródek dawali swoje zdania o interesach stanu, kłócąc się namiętnie o każdy szczegół różnych opinii politycznych. Postrzegłem ten sam charakter i w naszych matematykach europejskich, chociaż nigdy nie mogłem znaleźć najmniejszego związku między matematyką i polityką; myślą może, że jako najmniejsze koło ma tyleż gradusów, ile i największe, tak ten, kto umie poruszać globem, może równie łatwo i rządzić światem. Ale czyż nie jest to przywara raczej wrodzona wszystkim ludziom, którzy pospolicie lubią mówić i zdania swoje dawać o tym, co najmniej rozumieją? Naród ten zawsze zostawał w niespokojności i bojaźni, a co innych ludzi nigdy nie trwoży, u nich jest pobudką do nieustannej trwogi i strachu. Niespokojność ta bierze się stąd, że lękają się odmiany ciał niebieskich, na przykład, żeby ziemia przez ustawiczne zbliżanie się słońca nie została na koniec jego płomieniem pochłonięta, żeby to światło natury powoli nie zasklepiło się

swoją pianą i nagle nie zgasło dla ludzi. Boją się, że jeśli ziemia ledwie uszła szczęśliwie pierwszej komecie, która ją niezawodnie mogła zniszczyć, nie ujdzie przed drugą, która ma się pokazać podług ich rachuby za lat trzydzieści i jeden, i w zbliżeniu swym do słońca przyjmie od niego gorącość dziesięć tysięcy razy większą niżeli rozpalone do czerwoności żelazo, a oddalając się od słońca, rozpostrze płomienisty ogon sto tysięcy i czternaście mil mający, przez który gdyby ziemia przeszła nawet w odległości stu tysięcy mil od jądra, czyli ciała komety, zostanie spalona i obrócona w perzynę. Boją się jeszcze, żeby słońce, ustawicznie rozpraszając promienie swoje na wszystkie strony i nie mając znikąd zasilenia, nie wyniszczyło się na koniec i całej swej istoty nie utraciło, co oznaczałoby koniec życia na ziemi i innych planetach pobierających światło ze słońca, Oto są zwyczajne bojaźnie i strachy, które im spać nie dają i wszystkich ich uciech pozbawiają, a dlatego, skoro się tylko z rana z sobą spotkają, zaraz jedni od drugich dowiadują się o słońcu, jak się ma i w jakim stanie zaszło i wzeszło oraz jakie są nadzieje uniknięcia zbliżającej się komety. W rozmowy takie wdają się z tym samym zapalem co chłopcy, którzy słuchają łapczywie okropnych opowiadań o duchach i potem boją się położyć do łóżka. [...]

FRAGMENT DRUGI

Fenomen przez nowszą filozofię i astronomię rozwiązany. Lapucjanie są wielcy astronomowie. Jakim sposobem król poskramia bunty.

[...] Wyspa latająca jest zupełnie okrągła. Jej średnica wynosi cztery tysiące czterysta osiemnaście prętów, to jest około czterech i pół mili, a zatem zawiera w sobie prawie dziesięć tysięcy morgów. Głębokości ma prętów sto pięćdziesiąt. Grunt tej wyspy, czyli spód, jaki się wydaje patrzącym z dołu, ma kształt szerokiego diamentu, płasko i równo szlifowanego, wznoszącego się ku górze na wysokość stu prętów. Powyżej niego znajduje się wiele kruszców podług zwyczajnego porządku ułożonych, a na samym wierzchu jest ziemia urodzajna grubości na stóp dziesięć lub dwanaście. Pochyłość części okólnych ku środkowi wyspy jest

naturalną przyczyną, że wszystkie spadające deszcze i rosy ściekają małymi strumykami ku środkowi w cztery wielkie doły, po pół mili okręgu mające, a o dwieście kroków od samego środka wyspy odległe. Woda zbierająca się w nich waporuje przez upały słońca, co zapobiega wylewom. Nadto, jako jest w mocy monarchy wznieść się wyspą swoją ponad chmury, gdy chce, może przeszkodzić padaniu deszczów i rosy, zwłaszcza że obłoki nie mogą, podług mniemania wszystkich naturalistów, wznieść się wyżej nad dwie mile od ziemi; przynajmniej w tym kraju takie zrobiono postrzeżenia. W samym środku wyspy jest dziura o średnicy prawie dwudziestu pięciu prętów, przez którą astronomowie spuszczają się do obszernej jaskini, z tej przyczyny Flandona Gagnole, czyli Jaskinią Astronomów zwanej. Znajduje się ona na głębokości pięćdziesięciu prętów. W tej jaskini pali się nieustannie dwadzieścia lamp, których płomienie, odbijając się od diamentu, wielkim wszystkie strony napęniają światłem. Miejsce to ozdobione jest sekstantami, kwadrantami, teleskopami, astrolabiami i innymi astronomicznymi instrumentami, ale największą osobliwością, od której los całej wyspy zależy, jest niezmiernej wielkości magesowy kamień w kształcie czółenka tkackiego zrobiony. [...]

Żadna siła nie zdoła tej maszyny poruszyć, gdyż cylinder i słupy, na których leży, są jedną częścią z diamentem, który stanowi grunt całej wyspy. Przez ten oto magnes wyspa idzie do góry na dół i jak tylko potrzeba, z jednego miejsca na drugie. [...]

Jeżeli które miasto zbuntuje się, podzieli się na walczące stronnictwa polityczne lub nie chce płacić podatków, król ma dwa sposoby poskromienia. Pierwszym i bardziej umiarkowanym jest zatrzymanie wyspy nad miastem zbuntowanym i jego okolicą, przez co kraj pozbawiony zostaje słońca i rosy, co mieszkańców o głód i chorobę przyprawia. Jeżeli zbrodnia mieszkańców na surowszą zasługuje karę, król każe ze swej wyspy rzucać na nich kamienie wielkie, przed którymi muszą kryć się w lochach i piwnicach, a domy ich zostają potłuczone i zburzone. Jeżeli trwają w swojej zaciętości i rokoszu, naówczas król używa ostatniego środka: każe spuścić na nich z góry wyspę i tym sposobem całe miasto i wszyscy mieszkańcy zgruchotani zostają. Wszelako rzadko kiedy król chwyta się tego strasznego środka,

którego nie śmieją doradzać ministrowie z obawy, że takowy gwałtowny postępek podałyby ich w nienawiść narodu i szkodziłyby im samym, którzy mają dobra na ziemi. Wyspa bowiem do samego króla należy.

Jest jeszcze ważniejsza przyczyna, dla której królowie tego państwa rzadko kiedy chcą używać tego ostatniego ukarania, wyjąwszy tylko przypadek nieuchronnej potrzeby. Jeżeli miasto zbuntowane stało przy jakich wysokich skałach (gdyż w tym kraju wiele jest skał przy wielkich miasta, które umyślnie między skałami budowano dla uchronienia się przed gniewem królów) albo gdyby miało wiele wież i piramid kamiennych, wyspa królewska, mimo że na jednym diamencie sto prętów grubości położona, przez swoje spadnienie mogłaby się skruszyć albo pęknąć od ognia i rozbijanych domów, jak to się często naszym kominom zdarza, chociaż są z żelaza i kamieni zrobione. Lud zna to wszystko i wie, jak daleko może posunąć swój opór, kiedy wolność i majątek są zagrożone. A tak, choć Jego Królewska Mość w największym jest gniewie, każe powoli spuszczać wyspę swoją, pod pozorem, jak mówi, żeby nie ucisnąć ludu swego, w gruncie jednak boi się, żeby o wieże wyspa się jego nie roztrąciła.

W takowym przypadku filozofowie sądzą, że magnes nie mógłby jej więcej utrzymywać i musiałaby upaść.

Głównym prawem państwa wzbronione jest królowi i jego dwóm starszym synom opuszczać wyspę, niemniej i królowej, jak długo jeszcze dzieci rodzić może.

Źródło: Jonathan Swift, *Podróże Guliwera (fragment)*, dostępny w internecie: wolnelektury.pl.

JEŻELI CHCESZ WIEDZIEĆ WIĘCEJ, PRZECZYTAJ DŁUŻSZĄ WERSJĘ
FRAGMENTÓW POWIEŚCI JONATHANA SWIFTA

[Pokaż więcej](#)

Bolesław Prus, *Lalka*

Bartosz Brożek, *Wzorce piękna*

Ignacy Krasicki, *Filozof*

Michał Heller, *Czy filozofia może być sposobem na życie*

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Uzasadnij na podstawie fragmentu *Podróży Guliwera* Jonathana Swifta przekonanie, że Lapucjanie (mieszkańcy Laputy, wyspy unoszącej się w powietrzu dzięki ogromnemu magnesowi) to lud zabawnych ekscentryków.

Ćwiczenie 4

Balnibarbowie to mieszkańcy państwa podległego królowi latającej wyspy – Laputy. Określ, czego powinni się obawiać.

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Na podstawie fragmentu *Lalki* i całej powieści Bolesława Prusa scharakteryzuj Geista jako naukowca.

Ćwiczenie 7

Opisz, w jaki sposób w *Lalce* Bolesława Prusa zostało ocenione wynalezienie metalu lżejszego od powietrza.

Ćwiczenie 8

Na podstawie bajki *Filozof* Ignacego Krasickiego scharakteryzuj ukazanego w niej naukowca i jego spadkobiercę. Odpowiedz na pytanie, która z tych postaci jest rzeczywistym przedmiotem drwiny oświeceniowego biskupa?

Ćwiczenie 9

Zanalizuj fragmenty wypowiedzi profesorów Bartosza Brożka i Michała Hellera tak, by ich teksty stanowiły kontekst filozoficzny dla redagowanego tekstu argumentacyjnego na jeden z tematów:

Wynalazki i ich wynalazcy – co na ten temat mówią autorzy wybranych tekstów kultury?

lub

Człowiek nauki – samotnik zmagający się ze społeczeństwem i własnym losem.

Ćwiczenie 10

Przeczytaj uważnie temat wypracowania. Zbuduj argument do wykorzystania w tekście argumentacyjnym zgodnie ze schematem:

argument (= twierdzenie, przykład i odpowiedź na pytanie *dlaczego?*)

[...ponieważ...; ...bowiem...; dlatego że...]

Praca domowa

Przygotuj się do pisania wypowiedzi argumentacyjnej zgodnie z wymaganiami egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym.

Wynalazki i ich wynalazcy – co na ten temat mówią autorzy wybranych tekstów kultury?

lub

Człowiek nauki – samotnik zmagający się ze społeczeństwem i własnym losem.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej,

- innego utworu literackiego,
- wybranych kontekstów.

Przygotuj notatki na fiszkach.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Interpretacja i porównywanie pomagają porządkować świat

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

3) rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa);

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

9) stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

1) odczytuje tekst w jego warstwie semantycznej i semiotycznej;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- porówna utwory literackie (w całości i we fragmentach) i dostrzeżesz kontynuacje oraz nawiązania w porównywanych utworach;
- przedstawi propozycję interpretacji utworu;
- wykorzysta w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie filozoficzny.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel przed zajęciami informuje uczniów:

Dla doskonalenia własnych kompetencji poznawczych istotne jest samokształcenie, w tym (zgodnie z zapisami podstawy programowej języka polskiego) porządkowanie informacji w problemowe całości poprzez ich wartościowanie, syntetyzowanie poznawanych treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystywanie zdobytej wiedzy w swoich wypowiedziach (ustnych i pisemnych). W samokształceniu ważne jest również interpretowanie i porównywanie różnych tekstów kultury. Prosi o zapoznanie się z treścią sekcji „Wprowadzenie” oraz „Przeczytaj”.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel informuje uczniów, że działania dotyczące interpretacji i porównywania tekstów będą wykonywać podczas dwóch godzin lekcyjnych.

2. Uczniowie, na podstawie tekstów przeczytanych w domu, odpowiadają wstępnie na pytanie: Jak przygotować i napisać interpretację?

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treścią sekcji multimedialnej. Czytanie może zostać podzielone w czasie (najpierw Rady i wskazówki do interpretowania, a w dalszej kolejności Rady i wskazówki do pracy z tekstami, Rady i wskazówki do pisania tekstu argumentacyjnego). Następnie nauczyciel za pomocą rzutnika odtwarza fragmenty testów zapisanych w sekcji. Chętna osoba może je odczytać na głos.
2. Uczniowie wyjaśniają, jaka zasada zestawienia przyświecała - ich zdaniem - wyborowi fragmentów tekstów literackich i teoretycznych. Następnie w parach zapisują w punktach odpowiedzi na pytanie o jedno podobieństwo i jedną różnicę w zacytowanych tekstach literackich.
3. Uczniowie przechodzą do sekcji „Sprawdź się”. Indywidualnie wykonują ćwiczenia 1, 2, 3 i 6. Nauczyciel weryfikuje poprawność odpowiedzi.
4. Uczniowie dobierają się w pary. Ćwiczenia 4, 5, 7, 8 oraz 9 wykonują w dwójkach. Przedstawiciel zespołu przedstawia rozwiązania po upływie określonego przez nauczyciela czasu.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie indywidualnie wykonują ćwiczenie 10: Przeczytaj uważnie temat wypracowania. Zbuduj argument do wykorzystania w tekście argumentacyjnym zgodnie ze schematem:
argument (= twierdzenie, przykład i odpowiedź na pytanie dlaczego?)
[...ponieważ...; ...bowiem...; dlatego że...]
Nauczyciel weryfikuje poprawność odpowiedzi.
2. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, udzielając im tym samym informacji zwrotnej.

Praca domowa:

1. Przygotuj się do pisania wypowiedzi argumentacyjnej zgodnie z wymaganiami egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym.
Wynalazki i ich wynalazcy – co na ten temat mówią autorzy wybranych tekstów kultury?
LUB
Człowiek nauki – samotnik zmagający się ze społeczeństwem i własnym losem.
W pracy odwołaj się do:
wybranej lektury obowiązkowej,
innego utworu literackiego,
wybranych kontekstów.
Przygotuj notatki na fiszkach.

Materiały pomocnicze:

- Krzysztof Biedrzycki, *Jak przygotować i napisać interpretację. Poradnik*, Warszawa 2014.
- Ryszard Nycz, *Wykładowi intertekstualności*, w: *Metodyka literatury*, tom 2, wybór i oprac. J. Pachecka, A. Piątkowska, K. Sałkiewicz, Warszawa 2002.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Schemat”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.